

Поводом јавне расправе о правосудним законима започете 12. децембра 2022. године, приспелог наставка мишљења Венецијанске комисије Савета Европе [ЦДЛ-АД\(2022\)043](#) број 1112/2022 од 16/17. децембра 2022. године¹ и нетачних тумачења Мишљења Венецијанске комисије приликом појединих реакција,

Друштво судија Србије издаје следеће

С А О П Ш Т Е Њ Е

1. Супротно уобичајеној пракси да не квалификује своја мишљења као позитивна или негативна, Венецијанска комисија констатовала је у самом Мишљењу (став 8) да су закони „генерално добро структурирани, јасно написани и да покривају све суштинске тачке које је требало покрити“ и поновила је да „остаје на снази укупна позитивна оцена ревидираних нацрта закона и опште препоруке“.
2. Друштво судија поздравља чињеницу што је инклузиван и конструктиван начин рада, примењен приликом промене Устава, настављен и приликом рада на законима.
3. Друштво судија поздравља и унапређења садржана у нацртима закона, од којих су поједина начињена већ на основу сугестија домаће стручне јавности изнетих током презентација радних верзија закона у септембру 2022. године, а поједина у складу са сугестијама из Мишљења Венецијанске комисије број 1088/2022 [ЦДЛ-АД\(2022\)030](#) од 21/22 октобра 2022. године², међу којима су и решења из:

Закона о уређењу судова, према којима:

- о приговору судије на одлуку председника суда о годишњем распореду одлучује Високи савет судства, уместо председника вишег суда,
- постоји новоуспостављена дужност председника суда да обавести и судију о основаности притужбе на његов рад
- Судски пословник доноси заједнички Високи савет судства и министар правде, уместо досадашње искључиве надлежности министра правде за доношење тог акта
- постоји унапређено разграничење надлежности за вршење послова правосудне управе између Високог савета судства и Министарства правде

¹ Оригинална [енглеска верзија](#) мишљења налази се на сајту Венецијанске комисије.

² Оригинална [енглеска верзија тог мишљења](#) такође се налази на сајту Венецијанске комисије.

- постоји унапређен и конкретизован систем надзора и јасно разграничене надлежности у надзору вршења послова правосудне управе

Закона о судијама, према којима:

- судија има право на накнаду плате за време одсуствовања са рада и на накнаду трошкова у случају прописаном законом или другим прописом, као и право на накнаду за неискоришћени годишњи одмор, под истим условима и у истом обиму права као и остали запослени у суду
- судија више не може бити упућен у суд вишег степена, чиме се елиминише „нелојална конкуренција“ приликом избора за тај суд и Високи савет судства подстиче да благовремено планира и врши избор судија
- судија има право на заштиту од непримерених утицаја
- постоји знатно већа транспарентност у поступку избора судија
- кандидати који нису изабрани за судију имају новоуспостављено право на правни лек (жалба Уставном суду) против одлуке Високог савета судства
- систем вредновања рада судија, који не сме да омета мериторну оцену судских одлука у оцени доказа и тумачењу прописа, веома је унапређен јер поставља основе за реалну процену рада судија, дакле и за унапређење рада судија, и тиме што се:
  - престаје са робовањем „култу статистике“ које је узроковало појаву да се решавају лакши предмети и праве заостаци у решавању сложених спорова, односно да се површно приступа решавању таквих спорова
  - узимају у обзир услови у којима конкретан судија ради
  - успостављају следећи критеријуми судијског рада:
    - *стручно знање и способност његове примене*
    - *способност аналитичког мишљења и решавања правних питања*
    - *способност за доношење одлуке у примереном року*
    - *вештина вођења расправе и саслушавања*
    - *способност усменог и писменог изражавања и аргументовања*
    - *способност организовања судијског посла*
    - *способност обављања задатка руководећег места ако је судија именован на такво место*
    - *преузимање додатног посла и задужења*
- искључује могућност да основ за позивање судије на одговорност буду структурални недостаци у судству (недовољан број судија и судског особља у суду, повећан прилив предмета у суду, незадовољавајући просторни и технички услови за рад или други објективни разлози који онемогућавају ефикасно поступање судије)

Закона о Високом савета судства, према којима:

- Савет самостално располаже средствима буџета која су опредељена за рад Савета и средствима за текуће расходе судова, осим расхода за судско особље, укључујући и средства за плате судија

- Влада не може, без сагласности Савета, обуставити, одложити или ограничити извршење буџета Савета
- Средства за рад и функционисање Савета обезбеђују се у републичком буџету, на предлог Савета, с тим што:
  - ако министар финансија има примедбе на достављени предлог буџета, организују се консултације са Саветом ради постизања сагласности
  - уколико се не постигне сагласност између министра финансија и Савета, успоставља се дужност:
    - министарства финансија - да коначан предлог буџета Савета, без измена, укључи у нацрт закона о буџету
    - Владе - да такав предлог, без измена, укључи у предлог закона о буџету, с тим што Влада у том случају, у образложењу предлога закона о буџету, наводи разлоге због којих сматра да предлог буџета Савета није прихватљив
- право на представљање кандидата за члана Савета из реда судија, с обзиром на досадашња искуства, прецизно је уређено, као и с тим у вези права на:
  - плаћено одсуство
  - накнаду путних трошкова за представљање у седишту апелационог суда
  - непосредно представљање судијама и у другом суду
- су успостављени стандарди представљања кандидата прописивањем:
  - утврђивања распореда представљања у седишту апелационог суда
  - обавештавања судија о томе
  - дужности председника суда да дозволи присуство судијама на представљању
  - дужности изборне комисије да, уз сагласност кандидата, организује видео снимање и тако добијени видео запис објави на интернет страници Савета.
- судији-кандидату за члана Савета омогућени су правни лекови због повреде изборног права (приговор Савету и жалба Управном суду)
- новоуспостављени институт „истакнути правник кога бира Народна скупштина“ (постоје четири таква члана од укупно 11 чланова Савета) уређен је:
  - прописивањем следећих услова за избор, односно услова неподобности за кандидовање:
    - општи услови за рад у државном органу
    - стечено високо образовање на лиценцираном правном факултету
    - искуство и знање од значаја за рад правосуђа
    - достојност за обављање функције члана Савета
    - да не испуњава опште услове за старосну пензију
    - да не обавља судијску или јавнотужилачку функцију
    - да није вршио непримерен утицај на рад судије, суда или носиоца јавнотужилачке функције и јавног тужилаштва

- да у јавном иступању није заступао став који угрожава независност судства или самосталност јавног тужилаштва
- прописивањем поступка избора чланова Савета из реда истакнутих правника који одликује изузетна транспарентност у раду:
  - како надлежног скупштинског одбора, који:
    - објављује биографије кандидата који испуњавају услове за избор и распоред разговора са њима на интернет страници Народне скупштине
    - разматра пријаве и поднете доказе и обавља разговор с кандидатима на јавној седници, уз учешће опште и стручне јавности, који се директно преноси путем медија
    - усваја предлог двоструког броја кандидата квалификованом, надполовичном већином од укупног броја чланова одбора
    - организује јавно слушање ради представљања кандидата, на којем учествују представници опште и стручне јавности и
  - тако и тзв. петочлане комисије (коју чине председник Народне скупштине, председници Уставног и Врховног суда, Врховни јавни тужилац и Заштитник грађана) која се „активира“ ако Народна скупштина не изабере све чланове Савета из реда истакнутих правника двотрећинском већином, тако што бира преостале чланове између свих кандидата који испуњавају услове за избор, у року од 30 дана од дана истека рока за избор члана Савета од стране Народне скупштине, која:
    - разматра пријаве свих кандидата који испуњавају услове за избор
    - обавља разговор са кандидатима на јавној седници, који се директно преноси путем медија
    - образлаже одлуку о избору члана Савета
    - објављује своју одлуку о избору члана Савета у „Службеном гласнику РС“ и на интернет страници Народне скупштине и Савета.

4. Истовремено, Друштво судија очекује да ће током јавне расправе бити разматрана неопходност и искристалисана конкретна законска унапређења, тако што ће у предлоге закона:

- бити унета конкретна гаранција за реализацију прокламованог принципа да је плата судија гаранција независности судија, без које се не може обезбедити квалитетна основа за избор судија, нарочито приликом предстојеће највеће генерацијске смене у историји српског судства, прописивањем да: *основица судијске зараде не може бити мања од просечне нето зараде запосленог у Републици Србији према последњем објављеном податку органа надлежног за послове статистике пре усвајања предлога буџета за наредну годину*
- бити прецизније уређена веома широка забрана судији да „политички делује на неки други начин“ тако што би:

- било прописано да се забрана политичког деловања односи, између осталог, на излазак на изборе на листи политичке странке, коауторство или потписивање политичких манифеста, прогласа и слично или
  - у образложење предлога закона били унети овакви примери или иступачена ова одредба на указани начин
- бити унапређено новоуспостављено решење (које произлази из уставне новеле) према коме четири несудска (лаичка) члана Савета не смеју бити хомогена група политичких истомишљеника, већ морају бити политички неутрални друштвени представници који нису били активни у политици извесно време пре кандидовања, односно добродошло проширење појма достојности које „имплицира одсуство снажног политичког утицаја“ бити прецизирано законом на тај начин:
- (а) што ће скупштински одбор за правосуђе квалификованом већином усвајати предлог Народној скупштини за избор чланова Савета из реда истакнутих правника и
  - (б) што се не могу сматрати подобним кандидатима односно достојним члановима (и стога не би могли да буду кандидати за члана Савета из реда истакнутих правника) дотадашњи изабрани функционери или чланови Владе или чланови политичких партија са руководећом улогом нити њихови блиски сродници, супружници или партнери.